

Rechtshistorische Courant

Inhoud Augustus 2017

Woord Vooraf	2
Call for papers	3
(Dis)Claiming Pasts: Ownership, Responsibility and Contestation (14 december - 15 december 2017).....	3
Laws across codes and laws decoded (Parijs, 28-30 juni 2018).....	4
Movable goods and immovable property. Gender, law and material culture in Early Modern Europe (1450-1850) (Londen, 19-21 juli 2018)	4
Kalender.....	5
7 september 2017 – Doctoraatsverdediging Johan Van de Voorde: <i>De verkrijgende verjaring. De nalatenschap van Rome heroverwogen</i> (Antwerpen, België).....	5
12-16 september 2017 – Conferentie: <i>La liberté et les interdictions dans les droits de l'antiquité</i> (Bologna & Ravenna, Italië).....	5
20-21 september 2017 - Tweehonderd jaar rechtsfaculteiten Gent en Luik (Gent, Luik, België)	6
22 september 2017 – Emeritaat van mr. Kees Bezemer (Leiden, Nederland).....	6
25-26 oktober 2017 - Student Research Colloquium, American Society for Legal History (Las Vegas, Nevada, USA)	7
Varia	7
Vacature – Doctoraatsmandaat aan de <i>Université Catholique de Louvain</i> en Vrije Universiteit Brussel.....	7
Vacature – Onderzoeksmandaten aan de universiteit van Augsburg.....	8

Woord Vooraf

Geachte lezer,

Ook al is het misschien komkommertijd, de Courant van deze maand bevat genoeg stof. Het spreekt voor zich dat wij hopen dat er genoeg rechtshistorici zullen ingaan op de calls for papers in deze Courant en dat velen zullen opdagen bij de doctoraatsverdediging van Johan Van de Voorde, een rijzende ster aan het firmament der Vlaamse topjuristen of de viering van Tweehonderd Jaar Rechtenfaculteiten van Gent en Luik. Toch willen we in dit voorwoord aandacht vragen voor een gebeuren dat in Nederland heel wat aandacht zal krijgen, maar minder in België omdat op net dezelfde dag in Brussel de Interuniversitaire Attractiepool Justice and Populations zijn werkzaamheden plechtig zal afsluiten. Op 22 september neemt de universiteit van Leiden afscheid van Kees Bezemer na een loopbaan van 42 jaar en 30 jaar na zijn promotie bij Robert Feenstra. In de voetsporen van Meijers en Feenstra en samen met andere Nederlandse én Belgische onderzoekers heeft Bezemer ervoor gezorgd dat de grote studies over de middeleeuwse rechtenfaculteit van Orléans niet uit Frankrijk, maar uit de Lage Landen komen. Zelf richtte Kees Bezemer zich daarbij op Pierre de Belleperche en vooral Jacques de Revigny. We kunnen hier uiteraard niet het volledige werk van Kees Bezemer voorstellen, maar wie in deze vakantietijd graag levendige literatuur van heel hoog niveau wil lezen, raden we aan om het boek *What Jacques Saw* door te nemen. Kees Bezemer gebruikte daarbij de opmerkingen van de Revigny over de maatschappij van zijn tijd en verweefde deze tot een mooi verhaal dat het Frankrijk van de dertiende eeuw op een verbluffende wijze tot leven brengt. Een boek dat navolging verdient.

De redactie

Call for papers

(Dis)Claiming Pasts: Ownership, Responsibility and Contestation (14 december - 15 december 2017)

Tussen 2014 en 2016 vormde Amsterdam het decor voor een opmerkelijke juridische casus. Een museum had oude Scythische schatten geleend van musea in de Krimregio. Terwijl in Amsterdam de tentoonstelling werd opgestart, annexeerde Rusland het schiereiland. Dat resulteerde in de vraag: aan wie moeten de voorwerpen worden terugbezorgd? Moesten ze terug naar de originele musea, die onder Russische controle stonden, of naar Kiev, de hoofdstad van Oekraïne? De partijen legden deze casus voor aan een Amsterdamse rechter. De Oekraïense staat argumenteerde dat zij op basis van het internationaal recht de voogdij over het nationale erfgoed had. De musea onder Russische dominantie konden geen aanspraken meer laten gelden. Die beweerden evenwel dat de objecten cultureel en historisch verbonden waren aan de Krim en de inwoners van de streek. Dat was al het geval lang voordat er sprake was van Oekraïne. Beide partijen hadden niet alleen tegenstrijdige juridische argumenten, maar ook historische en culturele aspecten werden opgeworpen.

Deze conferentie bekijkt de verschillende strategieën, technieken en argumenten die individuen, groepen of naties hanteren om hun specifieke verleden te claimen. Eigendom en de controle daarover berust vaak op het verleden. Sociale en culturele groepen eisen eigendom en controle over, en bijgevolg de terugkeer van, allerhande artefacten (bijvoorbeeld de Kennewick Man of de onlangs gerepatrieerde schedels van de Nama en Herero). Vroegere kolonies eisen de terugkeer van archieven, land, erfgoed en dergelijke meer terug van de koloniale rijken. Het claimen van het verleden kan meer betekenen dan alleen maar materiële restanten. Zo verwijzen bedrijven en politici naar de erfenis van bekende voorgangers ter legitimatie van de standpunten. Er zijn ook groepen die een bepaald verleden weigeren omwille van de pijn of schaamte die deze teweegbrengt of omdat ze met ongewenste juridische en andere redeneringen een bepaalde verantwoordelijkheid zouden impliceren. Een voorbeeld is de legalistische redenering dat de Oostenrijkse staat niet aansprakelijk kan worden gesteld voor misdaden die gepleegd worden door Oostenrijkse individuen tijdens de Tweede Wereldoorlog, omdat het land na de Anschluss onder Duitse controle was. Marine Le Pen verklaarde dan weer dat de vervolging van Franse joden onder het Vichy regime niet het "echte Frankrijk" kan worden aangewreven. Daarbij herhaalde ze argumenten die De Gaulle en Mitterrand reeds aanhaalden.

Deze conferentie zoekt papers die de lokale of globale dynamiek van het claimen of verwerpen van het verleden behandelen en dat binnen verschillende contexten, waaronder:

- Debatten over culturele en intellectuele eigendom binnen een (inter)nationale erfgoedpolitiek, repatriëring, enz.
- Nationalistische en etnische tegenover universalistische aanspraken over het verleden (bijvoorbeeld Werelderfgoed) en de specifieke technieken die in deze discussies worden gebruikt (vb. claims over culturele affiniteit tegenover biologische continuïteit).
- Belang van het verleden in (identiteits) politiek.
- Het gebruik van historische argumenten in debatten en geschillen over grondrechten en landhervorming.

Meer informatie over het onderwerp en deze *call for papers* kan u vinden op de website: <http://www.inth.ugent.be/content/disclaiming-pasts>. Geïnteresseerden dienen een abstract van max. 700 woorden in **vóór 15 september 2017**. Kort daarop wordt de selectie bekendgemaakt.

Laws across codes and laws decoded (Parijs, 28-30 juni 2018)

In juni 2018 organiseert de *European Society for Comparative Legal History* voor de vijfde keer zijn tweejaarlijkse conferentie. Deze keer is Parijs het decor waarin wordt onderzocht wat wetboeken en codificatie hebben betekend en blijven betekenen voor verschillende rechtssystemen. Ook rechtsculturen die geen codificatiebeweging gekend hebben komen aan bod.

De conferentie focust op wetboeken of alternatieve instrumenten om recht in Europa en de wereld te (her)vormen. Codificatie en wetboeken zijn algemeen bekend in de rechtsgeschiedenis, maar het ligt in de bedoeling om de betekenis van die wetboeken te bekijken voor het (nationale) juridische systeem. Het volledige proces van de codificatie komt aan bod: politiek, opstellen van ontwerpen, een akkoord bereiken en de uitvoering ervan. Ook linguïstische aspecten kunnen aan bod komen. Belangrijk is dat de focus niet alleen op de traditionele wetboeken ligt (burgerlijk wetboek, wetboek van koophandel, enz.) maar dat de effecten van die codificatie op het functioneren van het recht (rechtspraak, doctrine) in kaart worden gebracht.

Papers moeten innovatief zijn, goed onderzocht en onderbouwd het conferentiethema behandelen. Ze moeten ook vergelijkend zijn en meer dan één rechtssysteem bekijken.

Praktisch:

1. U stuurt een abstract van 200 à 400 woorden en titel van uw paper, samen met een beknopt CV (niet langer dan één bladzijde) vóór 15 november 2017 naar het Organiserend Comité via jean-louis.halperin@ens.fr
2. Engels is de voertaal.
3. U kan een panel van drie papers voorstellen
4. Op 8 december 2017 worden de geaccepteerde papers bekend gemaakt.

Binnenkort lanceert het organiserend comité een conferentiewebsite die meer details zal prijsgeven.

Movable goods and immovable property. Gender, law and material culture in Early Modern Europe (1450-1850) (Londen, 19-21 juli 2018)

Van 19 tot 21 juli 2018 organiseert het *German Historical Institute* in Londen een internationale conferentie omtrent de relatie tussen gender, recht en materiële cultuur. Die relatie biedt nieuwe inzichten in genderverschillen binnen juridische culturen. Materieel en immaterieel bezit informeert over het beeld dat individuen, samenlevingen, dynastieën en families van zichzelf hebben. Het juridisch onderscheid tussen vruchtgebruik (1), bezit (2) en eigendom (3) regelt de relaties tussen individuen en objecten die niet alleen relevant zijn voor de rechten van de burger, maar ook in overeenstemming zijn met politieke regimes. Vruchtgebruik, bezit en eigendom komen dus overeen met verschillende vormen van gezag binnen de maatschappij, en hebben invloed op genderrelaties op verschillende niveaus.

Er kan worden aangenomen dat een en ander leidde tot sociale rivaliteit en seksegerelateerde conflicten tussen individuen met betrekking tot vruchtgebruik, bezit en eigendom. Het feit dat iets in bezit is, is meer dan alleen een materiële zekerheid, het is ook een vorm van sociale praktijk en een manier van zelfverzekerdheid: om sociale status te krijgen, als een manier om sociaal kapitaal op te halen of het uit te breiden. Ook van belang is de opvolging van bezit doorheen generaties.

Het uitgangspunt voor deze conferentie zijn objecten en hun relaties tot geslacht, machtsstructuren en wettelijke normen. Perspectieven uit de sociale en juridische wetenschappen zullen bijgevolg worden gecombineerd met benaderingen uit materiële cultuurstudies. Onze basisveronderstelling is dat manieren en vormen van vruchtgebruik, bezit en eigendom betreffende bepaalde voorwerpen het zelfbeeld en de vooruitzichten van individuen en gezinnen informeren. Welke veranderingen en dynamiek kan waargenomen worden in relatie tot de correlaties tussen geslacht en objecten?

Voorstellen voor papers (max. 300 woorden) kunnen samen met een kort academisch cv worden opgestuurd naar annette.cremer@geschichte.uni-giessen.de en ziegler@ghil.ac.uk.

Kalender

7 september 2017 – Doctoraatsverdediging Johan Van de Voorde: *De verkrijgende verjaring. De nalatenschap van Rome heroverwogen* (Antwerpen, België)

Op donderdag 7 september 2017 verdedigt Johan Van de Voorde in openbare zitting zijn proefschrift *De verkrijgende verjaring. De nalatenschap van Rome heroverwogen*. De verdediging vindt plaats in de Promotiezaal Grauwzusters, Universiteit Antwerpen, Stadscampus, Lange Sint-Annastraat 7, 2000 Antwerpen (routebeschrijving: www.uantwerpen.be/route).

U bent van hartelijk welkom om de verdediging bij te wonen. Om organisatorische redenen apprecieert de promovendus dat u uw komst en (eventuele) deelname aan de receptie meldt via johan.vandevoorde2@uantwerpen.be.

12-16 september 2017 – Conferentie: *La liberté et les interdictions dans les droits de l'antiquité* (Bologna & Ravenna, Italië)

De 71ste editie van de *Société Internationale Fernand de Visscher pour l'Histoire des Droits de l'Antiquité* (SIHDA) gaat door in de mooie Italiaanse steden Bologna en Ravenna. De jaarlijkse conferentie vindt plaats tussen 12 en 16 september 2017 en behandelt het thema *La Liberté et les Interdictions dans les Droits de l'Antiquité*. Dit brede onderwerp was van groot belang in het Romeinse juridische systeem maar ook voor andere rechtsstelsels in tijd en ruimte.

Naar goede gewoonte zijn er een aantal parallelle sessies en duren de lezingen bij voorkeur slechts 20 minuten. In principe is Frans de voertaal op deze bijeenkomst, maar Duits, Engels, Spaans en Italiaans zijn zeker ook welkom.

In een later nieuwsbericht zullen de deelnemingskosten en andere praktische zaken worden meegedeeld. U kan in elk geval Giovanni Luchetti en/of Jean-François Gerkens contacteren mocht u nu al dringende vragen of verzoeken hebben.

20-21 september 2017 - Tweehonderd jaar rechtsfaculteiten Gent en Luik (Gent, Luik, België)

Dit jaar herdenken de Gentse en de Luikse rechtsfaculteiten hun tweehonderdste verjaardag. Om dit te vieren organiseren zij een gezamenlijk congres dat enerzijds terugblijkt op het verleden, anderzijds vooruitkijkt naar de uitdagingen van de toekomst. Het verleden komt aan bod op de eerste dag in Gent. Na lezingen over universiteitsgeschiedenis in het algemeen en de geschiedenis van de beide rechtsfaculteiten in het bijzonder, komen de grote figuren uit de voorbije tweehonderd jaar aan bod, van François Laurent tot Michel Franchimont. De tweede dag in Luik probeert een kijk te geven op de toekomst. Eminente sprekers geven hun visie op de te verwachten ontwikkelingen in onderzoek en onderwijs aan de rechtsfaculteiten. Welke uitdagingen staan onze faculteiten te wachten? Hoe omgaan met de nieuwe methoden van onderwijs en onderzoek? Wat met de toenemende commercialisering van de academische wereld?

Deelname aan het congres is gratis voor wie inschrijft via Eventmanager. Zie link:

<https://webapps.ugent.be/eventManager/events/FGL>

Via Eventmanager kan u ook intekenen op het boek Tweehonderd jaar Gentse en Luikse rechtsfaculteiten. Dat zal 250 à 300 pagina's tellen en de uitgever is Die Keure. Kostprijs: 60 euro.

[Uitnodiging \(nl.\)](#)

[Invitation \(fr.\)](#)

22 september 2017 – Emeritaat van mr. Kees Bezemer (Leiden, Nederland)

Op vrijdag 22 september neemt mr. C.H. Bezemer afscheid van de Universiteit Leiden wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Hij is 42 jaar verbonden geweest aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, laatstelijk als hoofddocent bij de afdeling Rechtsgeschiedenis.

Om hem te bedanken voor zijn inzet vindt een symposium plaats dat in het teken staat van het onderzoek van Kees Bezemer naar de school van Orléans en het werk van Jacques de Révigny. De middeleeuwse rechtsschool van Orléans was een speerpunt in het onderzoek van geleerden als E.M. Meijers en R. Feenstra, bij wie Bezemer in 1987 promoveerde. Samen met anderen heeft Bezemer dit Leidse onderzoek voortgezet en doorgegeven aan een volgende generatie. Tijdens het symposium zal de integrale digitale ontsluiting van een pronkstuk uit de collectie van de Universiteitsbibliotheek worden gepresenteerd. Het betreft het manuscript D'Ablaing 2, een *lectura* van Jacques de Révigny op het Digestum Vetus.

U bent van harte uitgenodigd om het afscheid bij te wonen op vrijdag 22 september. Vanaf 15.00 uur is er koffie en thee in het restaurant op de eerste verdieping van het faculteitsgebouw, Kamerlingh Onnes Gebouw, Steenschuur 25, 2311 ES te Leiden. Het officiële deel van het programma begint om 15.30 uur in zaal A 0.51a (Grotiuszaal) op de begane grond. Na enkele

overwegingen door prof. mr. W.J. Zwolve zal Kees Bezemer zelf het woord voeren, waarna de digitalisering van D'Ablaing 2 wordt gepresenteerd door medewerkers van de UB Leiden. De middag wordt besloten met een borrel vanaf 17.00 uur in het Juridisch Café op de begane grond van het faculteitsgebouw.

25-26 oktober 2017 - Student Research Colloquium, American Society for Legal History (Las Vegas, Nevada, USA)

De *American Society for Legal History* organiseert op woensdag 25 en donderdag 26 oktober 2017, in het kader van zijn Annual Meeting in Las Vegas, een *Student Research Colloquium*. Doctorandi werkzaam in alle onderzoeksgebieden die tot de brede rechtsgeschiedenis behoren, worden uitgenodigd de voortgang in hun onderzoek te bespreken met gevestigde waarden binnen de ASLH.

Varia

Vacature – Doctoraatsmandaat aan de *Université Catholique de Louvain* en Vrije Universiteit Brussel

Het *Centre d'Histoire du Droit et de la Justice* (UCL) en de onderzoeksgroep *Historical research into Urban Transformation Processes* (VUB) zoeken een kandidaat doctorandus/doctoranda voor het project "De procureur-generaal van Brabant en zijn procesdossiers tijdens de late achttiende eeuw (1770-1795)".

Dit project focust op de rol van de procureur-generaal in het achttiende-eeuws Brabant, tijdens de woelige laatste vijftig jaar van het ancien regime. De procureur-generaal kwam tussen in conflicten op bovenlokaal niveau, superviseerde ambtenaren en juristen en keek toe op de rechten van de vorst. Het doel van dit project is een analyse van de rol van de procureur-generaal in de activiteiten van de Raad van Brabant: onderzoek, vervolging en het beslechten van conflicten. Het analyseert de reactie van procespartijen die samen met de procureur-generaal procedeerden, en zij die door de procureur-generaal werden vervolgd of aangeklaagd.

In de Zuidelijke Nederlanden had het Oostenrijkse regime in het kader van de Verlichting tijdens de achttiende eeuw bestuurlijke hervormingen doorgevoerd. Vooral de hervormingen van het rechtswezen droegen bij tot een opstand tegen het centraal gezag: de Brabantse revolutie (1787-9). De Brabantse magistraten vervulden een sleutelrol in de legitimatie van dat protest. Dit project bestudeert procesvoeren als cruciaal instrument tot regulering tijdens de Brabantse revolutie, de Oostenrijkse restauraties (1789, 1792-1793, 1794-1795), en tijdens de korte Franse invasie (1792-3). Deze studie zal de hypothese testen dat de activiteiten van de procureur-generaal ook politieke doelen dienden, en het zal dus bijdragen tot de historiografie over de rol van het recht en procesvoering in sociaal-politieke processen van interactie. Het project zal in nauwe samenwerking gebeuren met een archivaris, actief in het Algemeen Rijksarchief, die de reeksen achttiende-eeuwse procesdossiers van de procureur-generaal zal inventariseren, die cruciaal zijn voor het doctoraatsonderzoek.

De bursaal wordt verwacht zijn onderzoeksresultaten te publiceren en te verspreiden naar een academisch publiek, en een doctoraatsverhandeling te verwezenlijken binnen de vier jaar.

U heeft interesse in dit project? U heeft een master in de geschiedenis of een andere relevant diploma? (Rechts)Historisch onderzoek boeit u? U heeft al enige ervaring met archieven? U beschikt over een goede kennis van het Nederlands, Frans en Engels? U kan zich goed uitdrukken op papier en heeft geen angst om voor een wetenschappelijk publiek te presenteren? U kan individueel werken maar u bent vooral een enthousiaste team player? Dan zijn promotor prof. dr. Xavier Rousseau en co-promotor prof. dr. Griet Vermeesch op zoek naar u!

U dient uw kandidatuur in door een motivatiebrief, een recent curriculum vitae, puntenlijsten en een elektronische kopie (in pdf) van uw masterproef op te sturen naar xavier.rousseaux@uclouvain.be en dat **vóór 20 augustus 2017**. Indien u geselecteerd wordt, krijgt u een uitnodiging voor een gesprek op **maandag 4 september 2017**. Meer informatie kan u ook bekomen via xavier.rousseaux@uclouvain.be.

Vacature – Onderzoeksmandaten aan de universiteit van Augsburg

Binnen het project *A comparative history of insurance law in Europe* (ERC-grant agreement 647 019) zijn onderzoeksmandaten beschikbaar die ten laatste op 1 maart 2018 moeten ingevuld zijn. Geselecteerde kandidaten maken aldus een doctoraat binnen de geschiedenis van het verzekeringsrecht, publiceren hun resultaten en nemen deel aan het onderzoeksproject. Er is geen onderwijs aan de mandaten verbonden. De promotor van het project, prof. dr. Phillip Hellwege zoekt specifiek een kandidaat uit de Lage Landen die kan werken over “De invloed van de zeeverzekering op de ontwikkeling van de levens- en brandverzekering in de Nederlanden”. Een belangrijke voorwaarde is dat de thesis in het Duits of het Engels geschreven wordt.

Kandidaten moeten beschikken over een master in de rechten. Ervaring binnen de rechtsgeschiedenis, rechtsvergelijking of verzekeringsrecht strekt tot de aanbeveling. Indien u zelfstandig kan werken en uw talenkennis onder meer Duits, Frans, Italiaans en/of Nederlands omvat, kan u uw kandidatuur indienen bij professor dr. Phillip Hellwege. Interesse? U kan via phillip.hellwege@jura.uni-augsburg.de meer informatie over de betrekking en het project vragen. Overtuigd? U stuurt een motivatiebrief, gedetailleerde CV en een (korte) publicatie/masterproef elektronisch door of per post naar:

Prof. Dr. Phillip Hellwege
Lehrstuhl für Bürgerliches Recht, Wirtschaftsrecht und Rechtsgeschichte
Juristische Fakultät der Universität Augsburg
Universitätsstrasse 24
86159 Augsburg
Germany

De voorgaande nieuwsbrieven kan U vinden op: www.rechtsgeschiedenis.be. Deze boodschap is U toegezonden omdat uw emailadres voorkomt in de lijst van ca. 400 rechtshistorische belangstellenden die bijgehouden wordt door het Instituut voor Rechtsgeschiedenis van de Universiteit Gent. Komt uw naam bij vergissing in deze lijst voor en wilt U geen verdere mails over rechtsgeschiedenis ontvangen, stuur dan een e-mail naar [de redactie](mailto:de.redactie). Uw naam zal dan uit de lijst verwijderd worden. Mogen wij de abonnees van de nieuwsbrief vragen steeds de wijziging van hun emailadres mee te delen.

Wilt U bepaalde vragen, mededelingen of aankondigingen van congressen, boeken e.d. over rechtsgeschiedenis of Romeins recht via deze nieuwsbrief laten verspreiden, mail dan naar: courant@ugent.be